

Човекът и суровата действителност в поезията на Вапцаро

Публикувано от Simonsita на 09.03.2010

Човекът и суровата действителност в поезията на Вапцаров

Н. Вапцаров е от онези творци ,чиято творческа насоченост е пределно слята и обвързана с човека и действителността ,в която живее ,с времето и неговите характеристики.Човекът в творчеството на Вапцаров е представен в движение ,в промяна ,обусловена от неговата непобедима вяра в утрешния ден ,с оптимизма чиито корени са проникнали дълбоко в същността и битието на отделната личност.

В своя пълнокръвен и същевременно труден и пълен с предизвикателства живот ,поетът се движи м/у битие и бит ,м/у романтичната си нагласа и суровата реалност ,м/у любовта си към човека и омраза ,изпълваща сивото му ежедневиe.Не случайно думата “живот ” е най-често срещаната в поезията на Вапцаров.Като лексема “живот” е носителка на извечното начало на изконната вяра в човека и света в непоклатимостта на доброто във Вапцаровата поезия.

Човекът е в конфликт с действителността поради несъответствието м/у реалност и духовни възжелания.Поетът неслучайно поставя в началото на стихосбирката “Моторни песни” ,цикълът “Песни за човека” ,ориентиран към духовното пространство на човека ,който олицетворява хармонията на живота.

В композиционно отношение ,цикълът “Песни за човека” пресъздава три основни момента от еволюцията на лирическия герой -смазан от силите на деня ,безименен ,нищожен ,той намира сили в себе си да направи прелом ,да се възвиси като краен победител над застоя ,отправил поглед към бъдещето.

Лирическият герой в творчеството на Вапцаров е човекът-борец за социална свобода.

В стих.”Писмо”на преден план излиза драматичната промяна на личността.Лирическият герой на Вапцаров следва аналогичното развитие на героя на Смирненски от стих.”Юноша”.Той преминава от наивната романтика и илюзиите през сблъсъка с действителността и омразата към

несправедливия свят до прозренията за истината и борбата.

Този сблъсък поражда борбата ,възвръщаща на човека вярата в себе си и обичта към живота.Човекът приема борбата като съдба ,съхраняваща битийните устои на личността.В стихотворението"Писмо" е разкрит и другият аспект на борбата-нейната монументалност ,всеобхватно поради която тя придобива интернационален характер:"земята се отърсва" ,"милионите възкръсват".Оказва се ,че истинският живот е сред грехота на машините ,сред задухата ,където непосилният труд ражда протест и ново ,борческо съзнание.Вапцаров е образно конкретен в използването на точни изразни средства ,а неговият словесен поетичен инвентар носи яркия колорит на епохата ,в която човешкото страдание в израз на голямата поетова болка за човека.

Като своеобразно парадоксално проявление на живота ,смъртта се налага в стихотворението"Двубой"."Твърде старият двубой" м/у суровата действителност и човека "се води с жар" ,но победителят не е известен.Това е моментът на прелома ,в който позитивното надделява над застойното.В творбата е пресъздадено ,така характерното за Вапцаровата поетика "ставане" /Р.Ликова/ на героя.В трите епизода:15 трупа "под възлищния пласт" ,самоубийството и "мерзкия" стрелец от засада-разкриват подчинеността на човека от света ,на жестоката и отричаща го действителност.Лрическият герой се превъплъщава във всички жертви на живота ,той открива своята съдба ,част от общото страдание и слива своя устрем за революция с желание за нов свят ,за светли дни.

/В съвременния свят ,внушава Вапцаров ,няма място за красотата и романтиката на естеството.Човек е принуден от действителността да води несигурен ,монотонен и сив живот.Омразата и отчаянието от тежката действителност обаче не го сломяват и обезверяват ,а са своеобразен нравствен катарзис за лирическият герой.Те пораждат в душата му желанието за борба в името на по-светъл и човешки осмислен живот ,дават му вяра в бъдещето.За това говори и самото заглавие на стихотворението "Двубой".

.Мотивът за движението на човешкия характер ,за израстването на личността е предаден в пълна мяра в стих."Песен за човека".Творбата предава основното си звучене посредством композиционната постройка -диалогична форма.Разговорът се води м/у личността на поета ,свързващ с човека и дамата-мизантроп.

В обикновената човешка драма на стих."Песен за човека"героя убива своя баща ,защото има нужда от парите му.В изолираното пространство на затвора той има възможност да преосмисли направеното и достига до извода:

"Не стига ти, хлеба,

залитнеш

от мъка

и стъпиш в погрешност на гнило”.

Поетът въвежда мотива за сътбата на човека и ни води към представата за човешката смърт. Постройката на стиховете не само поставя акцента в/у всяка дума ,за да зазвучи тя със своята пълнота и внушителност ,но е и своеобразен творчески изказ.Така Вапцаров проследява стремителната градация на личността ,увлечена от живота към своята смърт ,лишена от собствено “днес” и “утре”:

“Светът е във тебе и мен

и в тази тълпа,

която наричат безлична.

Но аз я обичам,

защото тя крачи нагоре,

към новия ден,

защото се бори!”

.Мотивът за вярата кореспондира с този за “библейската вяра” ,но това не е същностната му черта.Библейското е символ на смирението ,на задоволството от съществуването на радостта от живота ,Вапцаров не търси бляна ,а се стреми да покаже “живота по -мъдър”.Поетът въстава с/у “оглупялата мъдрост” на бащите ,за да подчертае красотата на човека ,но не се откъсва от “майчините притчи”.Затова в стихотворението “Рибарски живот”мотивът за “чудото” и “вярата” са пресъздадени в ироничен план:

“Христос да би слязъл

сега

с две риби

какво ще направи”.

Подобно на предхождащите го мотиви /за “чудото” и “вярата”/ и този за “пшениченото зърно от моята вяра” е епическа митологема.Той показва повтораемостта на света ,неговата дързост и безпощадност.Вярата е не просто мотив и тема в поезията на Вапцаров ,тя е сърцевина на естетиката му и поглед към света: тя е най -силното оръжие с/у кошмарната ,подтискаща всеки опит за индивидуалност действителност.Вярата се ражда в битието.То я определя.Вярата е страшната бездна м/у съществуващото “озъбено свирепо куче” и непоклатимата воля за промяна и действие -”направил бих всичко”.Вапцаров вярва в човека ,в неговите нравствени сили ,в разума

му ,във възродителните му способности ,в енергията да промени света и да даде живота си в името на бъдещето.Вярата осмисля и самият живот на поета.Хората носят своята вяра за живота и тя се превръща в негов /смисъл/ символ.В това е силата ѝ.Авторът не я ограничава във времето ,защото има ли го човешкия живот ,винаги ще я има и вярата.Чрез нея оживяват значенията за Ботевото живеене чрез смъртта и Яворовото разбиране на живота като битие на духа.Вярата е толкова необходима за героя на Вапцаров ,че той ,лишен само от “пшеничено зърно” от нея , “миг след грабежа” ще бъде “разнищен и още по-право и още по-ясно” ,ще бъде “нищо”/”Вяра”/.Тук проличава един характерен за поетиката на Вапцаров начин на изказ-моделът на търсеция израз.При него поетиката придобива повече фрагментарност ,но в никакъв случай не лишава от обемност внушенията.Вярата в идеала води към авторовия оптимизъм ,основан на познаването на историческия процес и неговите закономерности ,обвързващи бъдещето и романтиката.

Романтиката не е празна химера ,утвърждава Вапцаров.Тя е всичко най-хубаво ,което има в човека.Романтиката може да бъде и вярата и мечтата ,всичко от живота ,което удовлетворява човека. Във време на духовно опошляване ,романтиката е в самия живот на човека.